

1) Cyflwyniad

O dan Ddeddf Gofal Plant 2006, mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd statudol i sicrhau gofal plant digonol ar gyfer anghenion rhieni/gofalwyr sy'n gweithio yn eu hardal ar gyfer plant hyd at 1 Medi ar ôl iddynt droi'n 14 oed, neu hyd at 18 oed yn achos plant ag anabledd. O dan ganllawiau 2016, mae bellach yn ofynnol i awdurdodau lleol gynnal Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant bob pum mlynedd i asesu amrywiaeth o ffactorau sy'n effeithio ar ofal plant yn lleol, gan gynnwys cyflenwad, galw, costau, y gweithlu, a barn amrywiaeth o randdeiliaid am y farchnad gofal plant leol. Yn flaenorol, cynhaliwyd Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant bob tair blynedd ac mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi eu cynhyrchu yn 2008, 2011, 2014 a 2017. Mae'r Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant yn darparu'r wybodaeth sydd ei hangen i alluogi tîm y Blynnyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae, a'i bartneriaid, i nodi bylchau yn y ddarpariaeth a meysydd i'w datblygu. Yna caiff y cynllun gweithredu ei ddatblygu i yrru camau gweithredu gofynnol yn eu blaen. Bydd cynnydd yn erbyn camau gweithredu yn y cynllun gweithredu yn cael ei adrodd yn flynyddol ym mis Mehefin bob blwyddyn a chytunir ar gamau gweithredu pellach, cyn cynnal yr asesiad llawn nesaf yn 2027.

2) Y Broses Asesu

Cynhaliodd tîm y Blynnyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae yr asesiad, gan ddefnyddio dulliau amrywiol, rhwng Gorffennaf 2021 ac Ebrill 2022, gan gasglu ystod o ddata o'r ffynonellau canlynol:

- Rhieni/gofalwyr
- Plant
- Darparwyr gofal plant
- Cyflogwyr lleol
- Adrannau eraill yn yr awdurdod lleol (Addysg, Cynllunio ac Adfywio)
- Ysgolion
- Colegau addysg bellach
- Sefydliadau ambarél

Roedd casglu'r data yn cyflwyno nifer o heriau i'r tîm, gyda lefelau ymateb isel i'r holl faterion yn yr arolwg, er y cafodd llawer iawn o waith hyrwyddo ei wneud. Cynhaliwyd yr arolwg rhieni ar lefel Cymru gyfan, gydag awdurdodau lleol yn hyrwyddo'r arolwg yn eu hardaloedd. Er gwaethaf llawer o waith hyrwyddo ar y cyfryngau cymdeithasol ac ymweliadau â sesiynau chwarae a hamdden yn ystod hanner tymor mis Hydref i dargedu rhieni'n uniongyrchol, cafwyd ymateb siomedig, gyda dim ond 233 o rieni/gofalwyr yn cwblhau'r

arolwg. Roedd y cyfraddau ymateb ar gyfer pob awdurdod lleol yng Nghymru yr un mor siomedig.

Roedd rhai problemau hefyd gyda'r data a ddarparwyd drwy broses y Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth, gyda rhai darparwyr heb gyflwyno unrhyw wybodaeth a pheth gwybodaeth ar goll neu'n anghywir mewn rhai achosion. Cafodd rhai o'r problemau hyn gyda data darparwyr eu datrys yn lleol trwy ddefnyddio systemau data lleol i nodi bylchau a llenwi gwybodaeth goll.

Mae'r broses asesu wedi'i chynllunio i gael cipolwg o'r farchnad gofal plant ar adeg benodol, sef Gorffennaf/Awst 2021 yn yr achos hwn. Fodd bynnag, mae'r asesiad yn cymryd i ystyriaeth y datblygiadau sydd wedi digwydd ers hynny a chyflwynir adroddiad llawn o effaith pandemig COVID-19 yn yr asesiad hefyd.

Mae'r broses asesu wedi'i chynllunio i ystyried y galw presennol a'r galw yn y dyfodol er mwyn cynorthwyo gyda chynllunio a datblygu gofal plant yn y dyfodol. Er y gellir cael data ar alw gan rieni o holiaduron rhieni lle mae sampl dda, gellir ei gael hefyd drwy edrych ar dueddiadau a datblygiadau a all effeithio ar y nifer sy'n manteisio ar ofal plant. Oherwydd maint isel y sampl, dim ond arsylwadau cyffredinol o'r arolwg rhieni y gallai tîm y Blynnyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae eu gwneud, ond maent wedi rhoi cyfrif am ddatblygiadau a allai effeithio a/neu a fydd yn effeithio ar y galw am ofal plant yn y ddogfen asesu a'r cynllun gweithredu.

Yn anffodus, nid yw amseriad yr asesiad hwn wedi caniatáu i ddata cyfrifiad wedi'i ddiweddarau gael ei ddefnyddio ac felly rhoddir cyfrif am hyn yn yr adroddiad cynnydd a'r cynllun gweithredu wedi'i ddiweddarau ar gyfer 2023, os oes unrhyw newid ystyrion a allai effeithio ar y sector a/neu'r camau gweithredu sydd eisoes wedi'u cynnwys yn y cynllun gweithredu.

Mae'r asesiad o gyflenwad a galw wedi'i ystyried mewn perthynas ag ardaloedd cynllunio cymunedol eleni, yn unol ag asesiad 2017. Y rhain yw: Sirhywi, Ebwy Fawr, Gogledd Ebwy Fach a De Ebwy Fach.

3) Canfyddiadau

Mae poblogaeth Blaenau Gwent, yn enwedig y grŵp 0 i 15 oed, wedi bod yn gostwng ers sawl blwyddyn a rhagwelir y bydd yn parhau i ostwng hyd at ddiwedd y degawd hwn. Ynndo'i hun, gallai hynny awgrymu bod yr angen am ofal plant yn debygol o leihau. Fodd bynnag, mae ffactorau eraill a

O ran galw yn y dyfodol, roedd yr arolwg yn nodi bod y rhan fwyaf o rieni/gofalwyr yn disgwyl defnyddio mwy o ofal plant yn y dyfodol neu y byddai eu hanghenion yn aros yr un fath. Roedd y mathau o ofal plant y bydd eu hangen yn y dyfodol yn dangos dibyniaeth barhaus ar ofal plant anffurfiol, wedi'i ddilyn gan yr angen am glybiau brecwast, clybiau ar ôl yr ysgol a lleoedd meithrin diwrnod llawn.

Cyflenwad

ymgyngori cyhoeddus a gynlluniwyd ar gyfer Gorffennaf/Awst a chymeradwyaeth gan y weithrediaeth, a hynny erbyn 30 Medi 2022.